

ХІМІЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ

**Конраде Д.Е., здобувач вищої освіти групи ПУА4/1,
Миколаївський національний аграрний університет**

Хімічна небезпека в Україні пов'язана із наявністю об'єктів, що використовують небезпечні хімічні речовини, із забрудненням довкілля та утворенням відходів. Згідно Національної доповіді про стан техногенної та природної безпеки в Україні у 2011 році у промисловому комплексі України функціонувало 1093 об'єкти, у 2012 році - 1004 об'єкти, станом на 2016 рік таких об'єктів було 931, приблизно на такому ж рівні їх кількість залишилася і в 2017 році. Разом з тим кількість небезпечних хімічних речовин на цих об'єктах за період 2011-2017 рр. зросла з 275,24 тис. т до 308,7 тис.т, тобто збільшилась на 32,83 тис.т.

У відповідності до проведених моніторингових досліджень Міжнародного дослідного центру запобігання наслідків РХБЯ загроз встановлено, що у зонах можливого хімічного забруднення від цих об'єктів проживає 10,244 млн. осіб (25 % від населення країни). Найбільшу кількість ХНО зосереджено у східних областях України а саме в Донецькій; Дніпропетровській, Луганській та Харківській областях. За даними Державного реєстру, на території України налічується понад 24 тис. потенційно небезпечних об'єктів, які потребують постійної уваги і нагляду.

Серед усіх регіонів України найбільша зосередженість об'єктів підвищеної небезпеки припадає на територію Донецької області, значна частина якої на даний момент не під контролем держави. Друге місце посідає Харківська область, у якій зараз спостерігається високий рівень терористичної загрози. У неконтрольованій Україною зоні знаходяться також АР Крим та велика частина території Луганської області з досить високою щільністю об'єктів підвищеної небезпеки та високим рівнем терористичної загрози. В Донецькій області розташовано 6,5 тисяч об'єктів підвищеної техногенної небезпеки (174 підприємства, на яких зберігаються небезпечні хімічні речовини, з них – 18 – I ступеню небезпеки). Найнебезпечнішими з цієї точки зору є заводи «Стирол» і Горлівський хімічний завод, де зберігається 325 тисяч тон небезпечних відходів. Територією Луганської області проходять майже 1 тисяча км газопроводів, і 500 км нафтопроводів, 13,2 км аміакопроводів; розташовано 14 газоконденсатних родовищ і 2 підземних сховища газу. В Луганській області розташовано загалом 1128 об'єктів хімічної небезпеки, з яких 159 – об'єкти підвищеної небезпеки. На тимчасово окупованій території знаходяться такі небезпечні речовини як сірка і сірчані сполуки, аміак, фосфор, вугільний пил, сірчана кислота і сульфатні сполуки, формальдегіди, свинець, ртуть, композитні хімічні відходи підприємств, серед яких є сильнодіючі отруйні речовини, наприклад, мононітрохлорбензол. Водночас на окупованій та анексованій територіях неможливе виконання відповідними органами їх повноважень для забезпечення безпеки об'єктів і населення. На державному кордоні контроль за переміщенням хімічних речовин та небезпечних вантажів здійснюють митні підрозділи Державної фіскальної служби, Держприкордонслужби та Держекоінспекції.

Зазначені служби здійснюють, в основному, попередній документальний контроль вантажів та безпосередньо їх огляд. Використання приладів, що дозволяють провести хімічний контроль у пунктах пропуску на державному кордоні, практично не здійснюється. Водночас не вирішено

питання контролю за переміщенням небезпечних вантажів через лінію розмежування в зоні АТО, що може призвести до спроб контрабандного перевезення НХР вглиб країни для проведення диверсій чи терористичних актів. У квітні 2016 р. у м. Кельце (Польща) відбувся Міжнародний саміт з питань хімічного захисту та безпеки (Global Chemical Safety and Security Summit) CHEMSS2016, на якому було відзначено важливість хімічної промисловості та її зростання у всьому світі. Саме тому хімічна безпека повинна включати розробку, виробництво, інфраструктуру та повне постачання, тобто ланцюг хімічних речовин набуває все більшого значення для урядів, хімічної промисловості і споживачів хімії.

Забезпечення культури хімічної безпеки та безпеки в цілому вимагають більших гарантій того, що національні системи управління хімічними речовинами можуть виконувати свої функції, керувати хімічними речовинами в надійному та безпечному режимах, запобігати неправильному використанню небезпечних хімікатів та сприяти охороні навколишнього середовища. Lviv Polytechnic National University Institutional Repository <http://ena.lp.edu.ua> 100 В рамках CHEMSS-2016 відбувся Український форум з питань хімічної безпеки (Ukraine Chemical Security Forum, UCSF) —Працюючи разом, посилимо хімічну безпеку та захист#. У своїх виступах учасники Форуму зазначили, що розвиток Програми комплексної хімічної безпеки та захисту (ICSSP) в Україні, включаючи результати Комплексного огляду стану хімічної безпеки України, доводить, що головною умовою успішного впровадження і виконання ICSSP є активне залучення представників уряду, національних і міжнародних партнерів, виробників і науковців, громадських та міжнародних організацій, що зацікавлені у вирішенні даних питань.

Підсумовуючи сказане, слід зазначити, що необхідний обмін практичним досвідом спеціалістів, що мають справу з питаннями обігу токсичних хімічних речовин, з акцентом на роботі прикордонної служби та митниці. Особливої уваги заслуговує посилення безпеки транскордонного

транзиту токсичних хімічних речовин, що передбачає участь представників зацікавлених сторін не тільки з України, а й з інших держав.

Список використаних джерел

1. Державна служба України з надзвичайних ситуацій [Електронний ресурс]– Режим доступу: http://www.dsns.gov.ua/files/prognoz/report/2011/3_2_2011.pdf

2. East European Security Research Initiative[Електронний ресурс]– Режим доступу: <http://eesri.org/>

Науковий керівник – Альбещенко О.С. кандидат економічних наук, старший викладач кафедри економіки підприємств, Миколаївський національний аграрний університет